ARMENIA. Journal en langue Arménienne fondé à MARSEILLE en 1885

ԱՐՄԱՏԻ

ՇԱՒԱԹԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 32րդ տարեշրջանի (1916 օգոստոս–1917 յուլիս) բաժնորդագինն է 20 ֆրանգ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանգ, կանխիկ: Ամսական բաժնորդագինն է 2 ֆրանգ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 1 ֆրանգ.: Նամակ կամ դրամ ղրկել այս հասցէով.

M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal *Armenia*
MARSEILLE (France)

ԼԲ ՏԱՐԻ
Թիւ 26
1917 ՕՈՒՆՎԱՐ 24 Դ.
(Հ. Տ. 1917 Յունվար 11)

ԳՈՒՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, հատուածով և կամ ամբողջ մի՛այն կը հրատարակէ իրեն ղրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերադարձնելու չհրատարակուած ձեռագիրները:

Գանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով:

Գանուցման 1 մի՛ակ գիրը 1 սանտիմ կարժէ. ի գլխագիրը 2 սանտիմ:

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction : Place Alexandre-Labadié ,17

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հայ ծնունդ. — Անգլիոյ կապոյտ մատեանը. Նամակ Հնդկաստանէն (Ռանգուն). — Հայերը Ռումանիոյ մէջ. — Հայերը Ռուսիոյ մէջ. — Հայերը Հնդկաստանի մէջ. — Գերի Հայերը եւ քրդական շարժումը. — Հայ փախստականներուն համար. — Ռուս զօրաբանակը Թիւրքահայաստանի մէջ. — Անգլիոյ ծանուցագիրը նախագահ Վիլսընին. Հայաստանի համար Պրազիլէն ջերմ համակրութեան ձայն մը. — Հ. Ա. Երեմեան. — Յունաստան. — Ա.րմէնիոյ մուտքը արգիլուած՝ Յունաստանի մէկ մասին մէջ. — Թիւրքական վայրագութիւններ. — Թիւրքիա եւ Ամերիկա. — Տեղական. — Սեւ ծովին վրայ. Պատերազմական լուրեր. — Փարիզահայ Տարեցոյց 1917 Թուականի. — Նոր ստացուած հրատարակութիւններ. — Նամականուփ. — Ծանուցումներ:

ՀԱՅ ԾՆՈՒՆԴ

«Խորհուրդ մը» կարձագանգէր չարականը հայրենի եկեղեցւոյ վեհաշուք զմբեթներու ներքեւ, երբ ձիւնապատ արշալոյս մը Բրիտոսի ծնունդը կաւետէր մեզ:

Խորհուրդ մը... կը կրկնէին կարկամած շրթունքներ և լուռիկն մը Մհծ Միրոյ ծնունդի աւետիսը կը պարպանէր խնկաբոյր ծուխի գուշաներու վրայ:

Հոգիները խոշտանած, հոգիները աղաւոր կը ճաճանչէին պահիկ մը, ղի ծնաւ նոր Աբգար»ն, ղի սիրոյ և արդարութեան և իրաւունքի յաղթանակը կը ապահովուէր ու կուճանար, ղի բռնութեան, նենգութեան և կեղծիքի դէմ ազատութեան և բանականութեան վրէժը կը մարմնանար:

Ու քան երկար դարեր չարաշունակ այդ վրէժի օրհնութիւնը կը փառաբանուի, կը սրբանայ, մինչ մարդկութիւնը տակաւին կը թաւալի դպանութեան և կեղծիքի մէջ, մինչ հոգիները կը սեանան, կը մրսին, մինչ անմեղութիւնն ու վեհը կը յոշոտուին, կը ըզկատին ու այս բոլոր ընկճուած արդարութիւններու վրայ բիրտ ուժի և չպարտուած բարութեան յաղթապանծ կոթողները կը բարձրանան, կը փառաւորուին:

Կը սարսռայ արդարութիւնը ու Բրիտոսի ոգին պղծուած և հալածական կը գալարուի, կը սասանի, դի նոր Բրիտոս մը ևս, նոր գարու Բիտուս մը կը խաչուի, ամբողջ ազգ մը կը մսկատ, կարիւնոտի ու իրաւունքի և վեհանձնութեան յաղթանակը կերզէ անկամար և անորմ տաճարներու մէջ:

Հայ ծնունդի օրհներգն է այս, վրէժի Ծնունդ, արիւնոտ Ծնունդ:

Հիմայ, թող վտարանդի հոգիները տօնեն այդ ծնունդը, այդ սրբութիւնը, ատոր մարդկութեան հեզնանքին առջև, իբրև նոր վրէժի մարմնաւորում մը ընկճուած արդարութեան:

«Խորհուրդ մը». հայ վերածնունդի տօնն է այս:

Թ. ԵՂԻՇԷ

ԿԱՊՈՑ ՄԱՏԵԱՆԸ

Անգլիական կառավարութիւնը նոր «կապոյտ Մատեան» (Blue Book) մը հրատարակած է, նուիրուած հայկական խնդրին: Գիրքը Հայաստանի եւ իր քրիստոնէութեան համառօտ պատմականը ընելէ զատ կը թուէ ներկայ պատերազմի մէջ անոր կրած ծանր հարուածները ու բոնք ապացուցուած են բազմաթիւ եւ արժանահաւատ վաւերագիրներով, ընդամէնը 149 հատ, գրուած եւրոպացի եւ ամերիկացի ականատեսներէ:

684 էջերէ բաղկացած ստուար հատոր մ'է այս, պատրաստուած մեր դատի եռանդուն ախոյեան դերակոս Ճէյմս Պրայսի կողմէ, որին աջակցած է երիտասարդ պատմագէտ ակադեմական Մր. Ա.նոլտ Ճ. Թոյնպի:

Հայկական խնդրով հետաքրքրուողներին եւ դիւանագէտներին համար Թանկագին պատմագիրք մ'է, ուր այլեւս հայկական դատը խառնուած կը համարուի Դաշնակիցներուն դատին հետ եւ անոր համեմատ կը քննուի, յուսադրելով որ «ինչ ձեւով ալ որ յառնէ նոր Հայաստանը, հիմնէն բոլորովին տարբեր պիտի լինի ան»:

ՆԱՄԱԿ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԷՆ

(Շար. 25րդ Թուէն եւ վերջ)

Բ

Ի վերջոյ, Թո՛ղ Ներուի մեզ նաև մի քանի տող աւելացնել հայոց սև ճակատագրի մասին:

Մինչդեռ Ռանգունի ընդհանուր հատարակութիւնը եռանդագին կերպով ուրախանում էր փոխարքայի գալստեամբ, դարձեալ հեռագիրները գուժեցին մի ուրիշ չարագուշակ լուր և մի նոր վիշտ ևս ուխտացրին, առանց այդ էլ հայ ազգի ցիր ու ցան ու սգակիր զաւակների արիւնոտ սրտերում:

Սիվազի 6.000 հայերի նորոգ կոտորած մի բոթաբեր լուրն էր այդ, որ դարձեալ նորոգեց վշտակիր հայ ազգի անմոռանալի դարդերն ու վէրքերը:

Կարծես թէ տաճկական արիւնարբու և մոլեռանդ կառավարութիւնը չբաւականացաւ անցեալ 1915 անիծեալ թուականի հայկական ահռելի ու բազմաթիւ կոտորածներով որ այդ ևս նրանց լրացուցիչ էր համարում:

Այո՛, հէնց այդ օրերումն էր, որ այդ սև լուրը հասաւ Հայրենիքից կարուած և օտար երկնքի տակ տարագրուած հայ համայնքիս և մի անսպառելի ցնցում առաջ բերեց ու մոռացման տուեց փոխարքայի այցելութեան հանդէսով ուրախանալը:

Կոտորածի սև ուրուականները նորից առաջ եկան մեր մտապատկերի մէջ և հայ ազգի դաժան ճակատագրի անվերջ ցաւերն ու դարդերը ծանր կերպով պատեցին մեր սիրտը: Տխուր մտածումների մէջ խորասուզուած, և հոգով ալացած դէպի Հայոց արիւնապատ հայրենիքը զուլումի ու արիւն արցունքի այդ չարաբաղդ աշխարհը — ու աչքերս սևեռած դէպի կապտագոյն երկինքը՝ վրէժ էի պահանջում երկնային բարձունքների մէջ բազմած Աբգարատութեան Դատաւորից, որը միառժի ականատես է լինում բազմահալած հայ ազգի դարաւոր արեան հեղեղներին ու ծնում է լուռ:

Բաղաքում էի թէ — Ո՛վ Տէր, այդ Ձեր բարձր ու կապտագոյն երկնքի ներքոյ, արդեօք չգտնուե՞ց մի անմեղ հայ, մի անմեղ հայի զաւակ, որի արիւնը Ա.բէլի արեան նման բարձրանար Ձեզ մօտ և վրէժ պահանջէր հազարաւոր մատաղ կեանքեր խողխողող ու ոչնչացնող ժամանակակից Կայէններից: Արդեօք բիւրաւոր դժբաղդ որբերի ու այրիների ողբ, սուգ և մահուան հառաչանքների ձայնը չկարողացա՞ւ Հայոց աշխարհի գլխին պատած սև ու թանձր մառախուղը պատռել և հասնել Ձեր արդար դատաստանի առաջ ու հատուցում խնդրել անհամար անմեղ նահատակների արիւնով յագեցած ժամանակակից Հերովդէսներից, որոնք բիւրաւոր անմեղ մանուկներ են սրի անցընում և հրճուում են իրենց դիւային ու բարբարոսական քմահաճոյքների վրայ...

Այո՛, դուք Հայոց ազգին երկար համբերութեան ու չվհատողական սիրտ ու ոգի էք տուել, և այժմ ևս նորից մի ներքին ձայն ու համոզում մեզ յոյս է տալիս և հաւատ է ներշնչում, որ թէև ուշ, բայց վերջապէս, գալու է մի օր էլ՝ երբ Ձեր փառաց աթոռի վրայ բազմած՝ կբանաք Ձեր դատաստանագիրն և հայ ազգի դարաւոր անթիւ անմեղ նահատակների կարմիր սուրը արիւնով գրուած արդար վրէժն ու հատուցումը կպահանջէք այդ ոճրագործ դահիճներից:

Այո՛, մենք այնքան հաւատում ենք Հայոց աստղին, որքան հաւատում ենք թէ կայ երկնքում մի Աբգար Դատաւոր, որը վերջապէս կլսէ թշուառ ու վշտագնած հայութեան բազուկի ձայնը և նրանց միլիոնաւոր նահատակների արեան հառանջների վրէժն ու հատուցումը կպահանջէ ա՛յն Պիղատոսներից, որոնց պիղծ ձեռքերը դարերից ի վեր չազատուած են հայ ազգի արեան հեղեղների մէջ ու նրանց կոթծանման մահեցող գահը հայ նահատակների արիւնաներկ դիակների վրայ է հիմնուած...

«Թո՛ղ գայ փորձութիւն Թո՛ղ գայ հալածանք,
Խաւար Թո՛ղ դառնայ անաղօտ լոյսը,
Սարսափելի չե՛ն Հային տառապանք —
Միայն... չի հատներ խըղճուկի յոյսը:»

Գ. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

ՀԱՅԵՐԸ ՌՈՒՄԱՆԻԱՅԻ ՄԷՋ

Ռումանիոյ զանազան շրջաններէն փախչելով Օսէտա ապաստանած Հայերը միաբերան հաւատաւոր են թէ Թիւրք և պուլկար գիւղերը Տպրուճայի հողամասերը գրաւելու առեն կատարեր են Մէճիտիէի, Մանկալիայի, Զերնովոտայի և Թուրթուքայի հայ ազգաբնակչութիւնը:

Այդ շրջաններէն շատ քիչ թիւով Հայեր կրցեր են ազատիլ:

ՀԱՅԵՐԸ ՌՈՒՍԻԱՅԻ ՄԷՋ

Կովկասեան հայ թերթերէն կիմանանք որ վերջերս Թիֆլիսի մէջ վախճանած են հասարակական գործիչ և գրականագէտներ Ա. Մ. Եզեկեան և Սեդրակ Թաւոյեան: Վերջինս արդէն երկար ժամանակէ ի վեր հիւանդագին ծանր վիճակ մ'ունէր, մասնաւոր նիւթական անձ-

ԳԱՐԻ ՀՈԳԵՒՈՐ ԵՒ ՀԱՐՈՒՑ ՀԱՆԳԱՆԱԿԸ

Մ՛ուշ, Նոյ. 20 (3 դեկտ.)

Հնդկաստանի Հայոց Ընդհանրական Միութեան Ս. Մինաս, պատուոյ գրագրի (Mr. W. Shircore Philipson Esq.) շնորհած Kaiser-I-Hind medal of 2nd class:

***

Մր. Ս. Բարսեղ Յովհաննէսեան Նոյ 3էի ի Ցունիսիոնդրոս ուսուցչական 25ամեայ գործունէութեան առթիւ ոսկեայ մետալիոն ստացած է Նոր Ջուղայէն Նոյ. 20/3 գրկ. Ս. Վասիլ ուսուցիչ, ազգային վիճակագրի Ցուլ. Ս. Վասիլեան Մր.

ՀԱՅՈՑ ՀԱՂՈՒՍՏԱՀԱՒԱՔ Ս.Ը.Ջ

Հայոց Ս. Ընտանեաց Հաղուստահաւաք Ս.Ը.Ջ. Կազմակերպութեան Վարչութիւնը կը խնդրէ ամէն անձերէ, որոնք հաղուստներ կամ կօշիկներ ունին տալիք Ս.Ը.Ջ. Կազմակերպութեան, որ անմիջապէս դիմեն Վարչութեան գրասենեակը, որ կը գտնուի Ս. Ստեփանոս Հայոց Եկեղեցւոյ մէջ, Ս. Ստեփանոս Հայոց Եկեղեցւոյ Վարչութեան Գրասենեակին մէջ, ուր պիտի ընդունուին հագուստներ եւ կօշիկներ ամէն օր երեկոյեան ժամը 7-էն մինչեւ 9-ը։

Ս.Ը.Ջ. Կազմակերպութեան Վարչութիւնը կը յայտնէ, որ հագուստներ եւ կօշիկներ ընդունելու համար ամէն օր երեկոյեան ժամը 7-էն մինչեւ 9-ը պատրաստ պիտի ըլլայ Ս. Ստեփանոս Հայոց Եկեղեցւոյ Վարչութեան գրասենեակին մէջ։

Ս.Ը.Ջ. Կազմակերպութեան Վարչութիւնը կը խնդրէ նաեւ ամէն անձերէ, որոնք հագուստներ կամ կօշիկներ ունին տալիք Ս.Ը.Ջ. Կազմակերպութեան, որ անմիջապէս դիմեն Վարչութեան գրասենեակը, որ կը գտնուի Ս. Ստեփանոս Հայոց Եկեղեցւոյ մէջ, Ս. Ստեփանոս Հայոց Եկեղեցւոյ Վարչութեան գրասենեակին մէջ, ուր պիտի ընդունուին հագուստներ եւ կօշիկներ ամէն օր երեկոյեան ժամը 7-էն մինչեւ 9-ը։

Ս.Ը.Ջ. Կազմակերպութեան Վարչութիւնը կը յայտնէ, որ հագուստներ եւ կօշիկներ ընդունելու համար ամէն օր երեկոյեան ժամը 7-էն մինչեւ 9-ը պատրաստ պիտի ըլլայ Ս. Ստեփանոս Հայոց Եկեղեցւոյ մէջ, Ս. Ստեփանոս Հայոց Եկեղեցւոյ Վարչութեան գրասենեակին մէջ, ուր պիտի ընդունուին հագուստներ եւ կօշիկներ ամէն օր երեկոյեան ժամը 7-էն մինչեւ 9-ը։

Ս.Ը.Ջ. Կազմակերպութեան Վարչութիւնը կը խնդրէ նաեւ ամէն անձերէ, որոնք հագուստներ կամ կօշիկներ ունին տալիք Ս.Ը.Ջ. Կազմակերպութեան, որ անմիջապէս դիմեն Վարչութեան գրասենեակը, որ կը գտնուի Ս. Ստեփանոս Հայոց Եկեղեցւոյ մէջ, Ս. Ստեփանոս Հայոց Եկեղեցւոյ Վարչութեան գրասենեակին մէջ, ուր պիտի ընդունուին հագուստներ եւ կօշիկներ ամէն օր երեկոյեան ժամը 7-էն մինչեւ 9-ը։

ՀԱՅՈՑ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ՄԱՐՄՆԻ ՀԱՄԱՐ ՀԱՆԳԱՆԱԿ

Մարմնի գունաւոր մասերուն համար հանգանակութիւն մը կը կատարուի Հայոց Ազգային Ժողովին կողմէ, որուն նպատակն է ամէն տարի ուսանողներուն տալ գունաւոր մարմնի մասերուն համար նպաստներ։

Ժողովին Գործադիր Մարմինը կը յայտնէ, որ ամէն տարի ուսանողներուն տրուելիք նպաստներուն համար հանգանակութիւն մը պիտի կատարուի։

Ժողովին Գործադիր Մարմինը կը յայտնէ, որ ամէն տարի ուսանողներուն տրուելիք նպաստներուն համար հանգանակութիւն մը պիտի կատարուի։

Ժողովին Գործադիր Մարմինը կը յայտնէ, որ ամէն տարի ուսանողներուն տրուելիք նպաստներուն համար հանգանակութիւն մը պիտի կատարուի։

ՀԱՅՈՑ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ՄԱՐՄՆԻ ՀԱՄԱՐ ՀԱՆԳԱՆԱԿ

Մարմնի գունաւոր մասերուն համար հանգանակութիւն մը կը կատարուի Հայոց Ազգային Ժողովին կողմէ, որուն նպատակն է ամէն տարի ուսանողներուն տալ գունաւոր մարմնի մասերուն համար նպաստներ։

Ժողովին Գործադիր Մարմինը կը յայտնէ, որ ամէն տարի ուսանողներուն տրուելիք նպաստներուն համար հանգանակութիւն մը պիտի կատարուի։

Ժողովին Գործադիր Մարմինը կը յայտնէ, որ ամէն տարի ուսանողներուն տրուելիք նպաստներուն համար հանգանակութիւն մը պիտի կատարուի։

ՀԱՅՈՑ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ՄԱՐՄՆԻ ՀԱՄԱՐ ՀԱՆԳԱՆԱԿ

Մարմնի գունաւոր մասերուն համար հանգանակութիւն մը կը կատարուի Հայոց Ազգային Ժողովին կողմէ, որուն նպատակն է ամէն տարի ուսանողներուն տալ գունաւոր մարմնի մասերուն համար նպաստներ։

Ժողովին Գործադիր Մարմինը կը յայտնէ, որ ամէն տարի ուսանողներուն տրուելիք նպաստներուն համար հանգանակութիւն մը պիտի կատարուի։

Ժողովին Գործադիր Մարմինը կը յայտնէ, որ ամէն տարի ուսանողներուն տրուելիք նպաստներուն համար հանգանակութիւն մը պիտի կատարուի։

զօրքերը գերմանացի սպայների հրամանատարութեան տակ այժմ կը կռուին այն երկիրներուն մէջ ուրկէ երկար տարիներ առաջ ի վեր վռնտուած էին։

Գերմանիոյ վերահսկողութիւնը, զրաւական օպտութիւնը և պաշտպանութիւնը վայելող թիւրք կառավարութիւն մը՝ Հայաստանի և Սիբիոյ մէջ այնպիսի ասկալի կոտորածներու աճիւրը գարձեց որ պատմութիւնը երբէք չէ արձանագրած, նոյն իսկ այդ դժբաղդ երկիրներուն համար։ Մինչդեռ թէ՛ խաղաղութեան չահը և թէ ազգութիւններուն իրաւունքները կը հաւանձանին որ հարկ հաստատուի, եթէ կարելի է, այդ օտար տեղերուն վրայ թիւրքի տիրապետութեան վերջ մը դնելու. և մենք պատճառներ ունինք յուսալու որ եւրոպական երկիրներէն Թիւրքիոյ արտաքսումը նոյնպէս պիտի նպաստէ իսպառ թուրքական պետութեան գաւին որչափ Ազգա. Լուէնի Ֆրանսային վերադարձուիլը, Դրէնդէի և Դրիէսդի իտալիոյն վերադարձուիլը կամ Դաշնակիցներուն ծանուցագրին մէջ նշանակուած երկրամասերուն փոխանութիւններէն ոմէ մէկը։

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ ՊՐԻՋԻԼԼԻՆ ՁԵՐՄ ՀԱՄԱԿՐՈՒԹԵԱՆ ՁԱՅՆ ՄԸ

Ինչպէս յայտնի է մեր ընթերցողներուն, Պրէսկիայի մայրաքաղաք Բրեսը եանէրօի Ֆրանսական Լիսէի աշակերտները փոխանակ Հաստատութեան փոքրիկ դաշնակիցներու (Պելճիգ, Սերպիա և Հայաստան) օգտին համար հանգէս մը կատարած և անոր զուտ չահէն Հայերու բաժին ինկած 743 ֆր. և 45 սանտիմը դրկած էին մեզ, Հայտնելու համար վեհ. կաթողիկոսին։ (Տեսնել Ազմէնիա Լ.Բ, թիւ 11։)

Ս.յդ առթով Լիսէին տեսուչ Տ. Ա. Պրիկօլին (A. Brigole) գրած մեր նամակին սասյած ենք հետեւեալ պատասխանը.

Բրեսը եանէրօ, 18 դեկտ. 1916

Տիար Մ. փորթուգալեան

Տնօրէն Ազմէնիա լրագրին

Մարսէյլ

Տիար Տնօրէն,

Մեծ հաճոյքով ստացայ ձեր նամակը որով ինձ կիմացնէք թէ Բրեսի Ֆրանսական Լիսէի աշակերտներու կողմէն Հայաստանի խեղճ տղաներուն համար դրկուած փոքրիկ գումարը անկորուստ հասած է ձեզ և թէ դուն փոխադրած էք Հայերու Ծայրագոյն Պատրիարքին, Նորին Սրբութիւն Գէորգ Ե.ին։

Այս առթիվ կօգտուիմ չնորհակալութիւնս ձեզ յայտնելու համար Ֆրանսայի և քրիստոնէական քաղաքակրթութեան նկատմամբ ձեր ըզգացումներուն մասին, որ այնքան ճարտարապետական և արուեստին բացատրած էք ձեր պզտիկ նամակի մէջ։ Տա՛յ Աստուած որ վերջապէս հնչէ մեզի համար յաղթութեան ժամը և որ Ֆրանսան իր անցեալ փառքերի վրայ աւելցնէ նաև այնիւ և գժբաղդ Հայաստանը, որ միշտ անխարդախ և միշտ հաւատարիմ եղած է, օտարներուն լուծէն ընդ միշտ ազատած լինելու գերագոյն փառքը։

Հաճեցէք ընդունիլ, Տիար, իմ ամենախորին յարգանքի հաւաստիքը։

Ա. ՊՐԻԿՕԼ

Հ. Ս. ԵՐԵՄԵԱՆ

Վենետիկ հրատարակուող «Il Leone di S. Marco» լրագրի 1916 դեկտ. 31ի թուին մէջ տպուած է Հայր Սիմէոն Երեմեանի մէկ բանաստեղծական իտալերէն գրուածքը՝ նուիրուած Հայաստանի տառապանքին, ուր զգայուն բանաստեղծը հայրենի մեծութեան եւ անոր պողպատեայ յոյսի գովքը կը հիւսէ մելամաղձոտ բայց կորովի շնչով մը, այսպէս ծանօթացնելով Հայաստանը եւ անոր բանաստեղծական ոգիին տալացիներին։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Կոստանդին թագաւորի կառավարութիւնը Դաշնակիցներուն պահանջներն ընդունած լինելով սկսած է կործադրել. յոյն զօրքերը և իրենց քննութիւնները կը տեղափոխուին Բէլորոնէզ, քաղաքին բանտարկուած վէնիզէլեաններ արձակուած են. բայց ասոնցմէ չատեր կը պակսին այժմ. կը կասկածուի որ սպաննուած լինին։

Մինչև որ դաշնակիցներուն պահանջները չգործադրուին լիովին, յունական ծովեզերքներուն պաշարումը չպիտի վերնայ։

— Ֆրանսահաւատական զօրքերու ջոկատ մը յունվար 18ին Ա.Քաս (Ա.Նորոգ) լեռի թերակղզին իջաւ և գրաւեց հոն գտնուղ վանքերը, թէ՛ պաշտպանելու համար անոնցմէ մի քանին և թէ հսկելու համար միւսներուն վրայ։ Ա.յդ վանքեր 21 հատ են, որոնցմէ 18ը յունական, 1ը ռուսական, 1ը սերպական և 1ը պուլկարական։

Ա.յդ վանքերէ մի քանին թագաւորական կուսակցութեան համար բրոբականաի կեդրոն կը համարուէին և այնպէս կըսուէր թէ թշնամի ընդծովեայներու պարէնաւորման կը նպաստէին։

ՅՕՐԴԱՆԻ Ի ՄՈՒՏՔԸ ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՄԻՒԿ ՄԱՍԻՆ ՄԷՋ

Յունաստանի այն մասին մէջ որ կոստանդին թագաւորի կառավարութեան տակ կը գտնուի, ինչպէս Բաղրաս, Լարիսա, Եանեա և այլն, Ազմէնիաի մատքը արդիւաբեր է և փոսաբ սկսած է մեզ վերադարձնել մեր բաժնորդներուն դրկուած վերջին թիւերը, թուրքին պաշտպան հանդիսացող և հայերը կոտորել տուող Գերմանիոյ կայսրի ծառայ դարձած կոստանդին թագաւորի մը կառավարութեան կողմէն մեզ ուղղուած այս հարուածը՝ իրեն համար նախատինք մը և մեզ համար պարծանք մը կը համարինք և եղած ջնասը՝ աննշան։

Յուներու Ազգային կառավարութեան՝ որին կը նախագահէ յունապետի մեծ հայրենասէրը Տ. վենիզելոս, իշխանութեան տակ գտնուղ յունական քաղաքներուն մէջ, ինչպէս Սալոնիկ և այլն, Ազմէնիաի մատքը կը չարաճակուի։

ԹԻՒՐՔԱԿԱՆ ՎԱՅՐԱԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մէքքէի «էլ Քիպլադ» լրագիրը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ.

Թիւրք կառավարութիւնը Կ.պօլսի մէջ կրթական նախարարութեան գանձապահ էլ Սաիտ Շեւքրի էլ Հիւսէյինին ձերբակալեր է իբրև դաւաճան և զրկեր է Լիբանանի վինոզական տահանին առջև գատելու։ Ծերունի և տկար մարդ, երբ աչքով հասեր, անկողին ինկեր է. բայց բժիշկներու խորհուրդներուն հակառակ, տեղական իշխանութիւնները զինք ճանբայ հանած լինելով, Համսի և Համսի միջև մեռեր է, առանց Լիբանան հասնիլ կարենալու և գատուելու։ Իր ամբողջ ընտանիքը որ չատ անուանի էր Երուսաղէմի մէջ, ձերբակալեր և աքսորեր են։

Ձեմալ փաշան զօրքերուն համար պահանջած էր Սիրիոյ բոլոր հունձքերը։ Հարեւանիստիւրքները մերժեցին տալ իրենց ցորենը պատճառելով հազիւ իրենք ապրելու չափ ունենին. իսկոյն թիւրք զօրքերը չրջապատեցին զանոնք, 30 չեխ գլխաւորներուն, երեւելիներէն 150 հոգի բանտարկեցին և ժողովրդին բունի առին իր ուտելիք ցորենը, զայն անօթի ձգելով բաղդին ձեռքը։

* * *

Հռոմի «Գօռիէրէ տ'իտալիա»ն լրագիրը կը գրէ թէ Հաւատոյ Տարածման պաշտօնարանը հասած տեղեկութիւններէն կիմացուի որ Սիրիոյ մէջ 100.000 մարդ մեռած է անօթութենէ։ Մասնաւորապէս Լիբանանն է ջնասուած։

Պէյրութի փողոցներուն մէջ անթիւ մեռածներու դիակներ կը ժողվեն։ Ազնուապետներուն թիւրքասէր կալի կերպով չատցած է պարենաւորման և Սիրիոյ քրիստոնեաներուն մէջ։

ԹԻՒՐՔԻԱ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ

Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն յունվ. 21ին.

«Վաշինկթընէն կիմացնեն որ ծովային նախարարը հրաման տուաւ Desmoines յածանաւին և Caesar ածխատարին չպհնաւին որ պէյրութ երթան, ընդունելու համար այն Ամերիկացիները որոնք Սիրիան կը մեկնիլ կուզեն։

Ամերիկայի դեսպան Տ. Էլքինսի մէկ հեռագրին հետեւանքով որ կիմացնէր թէ հոն ապաստանած հազարէն աւելի Ամերիկացիներ կը փափաքին Սիրիան թողուլ և Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները վերադառնալ»։

ՏՆՏԱԿԱՆ

Կարկանդակ ծախողներու (pâtissier) և անուշեղէնագործներու (confiseur) խնամեալները, առաջիկայ փետրվար 1էն սկսած ամէն չաբաթի երեքշաբթի և չորեքշաբթի օրերը, ի բաց առեալ ծոցի օրերը, փակուած պիտի մնան կառավարութեան սրաշման համար, խնայողութեան համար։

Նոյն օրեր ճաշարաններուն մէջ ալ կարկանդակ կամ անուշեղէններ առնելը արդիլուած է։

— Մարսէյլի յունական ընդհանուր հիւպատոս Տ. Ալեքսիադիս և դեր.հիւպատոս Տ. Տըբասլա իրենց հրաժարական ղրկեցին Ազգէնի թագաւորական կառավարութեան և յունական վէնիզէլոսեան կառավարութեան որ զիրենք իր ներկայացուցիչներ նշանակեց Մարսէյլի մէջ։

ՄԵԾ ԾՈՎԻՆ ՎՐԱՅ

Պետրոգրադէն կիմացնեն որ առատական նաւաքաժին մը արդիւնաւորապետ Ս'ունեցաւ Ինատալի ծովեզերքը։ Պատահեցաւ թիւրքական 40 առագաստանաւի որոնք պաշարուելնեներով բեռնաւորուած կերթային կ. Պոլիս. բոլոր այդ նաւերը բնկղմեց և անոնց մէջէն 63 հոգի գերի բռնելով տարաւ Սեաստոպոլ։

Պետրոգրադէն յունվ. 22ին տրուած պաշտօնական հեռագիր մ'ալ կըսէ. «Մեր ընդծովեայներէ մին թշնամի չոգենաւ մը և ինը առագաստանաւ ընկղմեց Մրմարայի մէջ։»

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ֆրանսական ռազմաճակատի մեծագոյն երկարութեան վրայ պարզուած նէութիւն մը կայ միշտ, թէև մեծ հետևանքներ չունենան անանք։

Սակի հիւսիսակողմը, Ֆրանսական թնդանօթները յարատեւին թշնամի զօրքերը մէկ ջանդէն լեռի ուղղութեան մէջ։ Ասելի հարաւակողմը, Լաբինեի երկրամասին մէջ, Գերմանները յունվար 20ին ռմբակոծութենէ յետոյ յարձակում մը սկսան որը Ֆրանսացիները չատաւ ի գերև հանեցին և գերիներ բռնեցին Գերմաններէն, իսկ Ֆրանսացիները ասելի յաջող արշաւանքներ կրցան ընել Սուասոնի կողմը և Արկոնի մէջ։

Ռազմաճակատի ուրիշ կողմերը խոպարկուներու արշաւանքներ մ'ալ կը պատահին երկու կողմէ։

Կըսուի թէ երկու կողմէ մեծ պատրաստութիւններ տեսնուած լինելով, մօտալուտ կերթի Ֆրանսական ռազմաճակատին վրայ մեծ ընդհարում մը որ վճռէ յաղթութեան ո'ր կողմը լինելը։

* * *

Ռումանիոյէն հակառակ լուրերուն նայելով, մարշալ Մաքէնզըն անկարող գարձած է չատով յառաջանալու Սէրէթի ռազմաճակատին վրայ։ Յաղթական Գերմանները յոգնած կերևին այժմ, իսկ ռուսահաւէն զօրքերը իրենց պիտոգրութեան մէջ զօրացած։ Կալաց քաղաքը վտանգի մէջ կը գտնուի միշտ բայց դեռ չեն կրցած առնել զայն Գերմանները։

* * *

Միջագետքի մէջ անգլիական զօրաբանակի գործունէութեան մասին լսուածէն չնդ.21ին հեռագրուած է հետևեալը.

«Թշնամին չատ մրուեցաւ այն նեղ ցամաքամասէն որ Տիգրիսի ալ ափին վրայ կը գտնուի, Քիւթ-էլ-Ամարայի հիւսիսային-արեւելքը գտնուղ ալբերտակին մէջ։

Թրամատներէ ամբողջ շարք մը, 1500 մէդրէ չափ ճակատի մը ն մէկ. հազարամէդր խորութեան մը վրայ, մեր ձեռքը կը պտնուի այժմ և Տիգրիս գետի ալ ափը, Քիւտ-էլ-Ամարա կայէն մինչև գետաբերանը, ամբողջովին մաքրուած է թշնամիներէ։

Մենք յառաջացած ենք, նոյնպէս ալ գետափին վրայ, Քիւտ-էլ-Ամարայի հարաւային արևմտակողմը։»

Լոնտոնէն պաշտօնական հեռագիր մը կիմացնէ որ անգլիական սաւառնակներ յունվար 20ին չիստուն քիլոնոց ռումբեր նետած են Պաղտատի միջնաբերդին մէջ հաստատուած թիւրքական ռազմամթերքի գործարանին վրայ և չորլը։

* * *

Իտալական ղօրքերը յնվր. 16ին ղօրավար Լադինիի հրամանատարութեամբ յարձակեցան 5.000էն աւելի սպառամբներու վրայ որոնք թիւրքիոյ կողմէն գրգռութեան համար ղրկուած էլ Պարունիի առաջնորդութեամբ Աֆրիկեան Տրիպոլսի մէջ Սուարայի վրայ արշաւելու համար կը յառաջանային։ Սաստիկ կռիւ մը եղաւ, սպառամբները բոլորովին յաղթուեցան, թէ՛ այդ օր և թէ՛ յաջորդ օրերու հետապնդումներուն մէջ սպառամբներն ունեցան 820 սպաննուած և 1.300 վիրաւորուած. իսկ իտալացիներու կորուստը չատ թեթև եղած է։

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ՏԱՐԵՑՈՑՑ

Պատկերազարդ

1917

Այս տարի որ Թիւրքիոյ հետ յարաբերութիւնները խզուած են Ռուսիոյ հետ դժուարացած են, եւրոպաբնակ Հայերի դիւրութեան համար Փարիզի Կ. Ց. Ներսէսեան տպարանը հրատարակած է ՕՐԱՑՈՑՑ մը որ ամէն օր ցոյց կուտայ ոչ միայն Հայաստանեայց եկեղեցիի, այլեւ լատին եկեղեցիի տօները (ասոնք ֆրանսական լեզուով եւ տառերով)։

Տարեցոյցը գարդարուած է 17ի չափ պատկերներով եւ կը պարունակէ նաեւ հայրենասիրական, բանաստեղծական գրուածներ, կենսագրական տեղեկութիւններ եւ այլն։

Փարիզահայ Տարեցոյցը կը ծախուի Փարիզի մէջ Հայոց եկեղեցին եւ կամ հրատարակչի տպարանը (Imprimerie Nercès, 272, Rue Saint-Jacques) 2 ֆրանգի։ (Մանաւոր տպագրութիւն 2 ֆր. 50 սնդ.)

Մարսէյլի մէջ կարելի է ստանալ Արմէնիայի գրասենեակէն 2 ֆր. 20 սանտիմով (ընտիր Թղթի վրայ 2 ֆր. եւ 70)։ Մարսէյլէն դուրս կը ղրկուի 2 ֆր. եւ 40 սանտիմով (ընտիր Թղթի վրայ 3 ֆր. եւ 90 սնդ.)։

ՆՈՐ ՍՏԱՑՈՒԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

LA DÉFENSE HÉROÏQUE DE VAN (ARMÉNIE). Traduit de différents journaux arméniens par M. G.-Edition de la revue « Droschak ». Genève 1916.

(1915 ապրիլին՝ վանի Հայերի պիտակական կռիւն և վանը թիւրք բռնապետութեան լուծէն ազատելն պատմութիւնն է։ Սկիզբը դրուած է օտարազգի ականատես և ճշմարտախօս անձի մը, ամերիկեան միսիոնար պատուելի Լարօի պատմածը, որ ցոյց կուտայ թէ վանի Հայերը ի սկզբան չատ խոհեմ և զգոյշ վարուած և զոհողութիւններ յանձն առած են թիւրք կառավարութեան բռնութիւններին և հալածանքներուն տեղի չտրուելու համար. բայց երբ տեսած են որ թիւրք կառավարութիւնն անողոք է Հայերը ճնշելու և ջնջելու իր ծրագրի մէջ, իրենք ալ յուսահատաբար դիմած են զէնքի և յաղթած են ցոյց տալ թէ Հայերը ոչ միայն խաղաղասիրաբար համբերել գիտեն, այլ և գիտեն քաջաբար կռուիլ և իրենց քաղաքը փրկել բռնապետական լուծէն։

Այս տետրակի մէջ որ զարդարուած է Հայ կամաւորներու և այլ նշանաւոր անձնաւորութիւններու պատկերներով, կարելի եղածին չափ ամբողջական պատմուած են կռուէն առաջ վալի Ջեվտէթ փաշային (պատերազմական նախարար լինելէր փաշայի քեռայր) հետ եղած բանակցութիւնները ու թղթակցութիւնները խաղաղութեան և անդորրութեան համար, կռուին սկզբնաւորութիւնն ու միջադէպները և այլն։

Վանի այս դիւցազնամարտը մեր ազգային ժամանակակից պատմութեան ամէնէն փառաւոր դրուագներէ մին կը ներկայացնէ։

Շնորհաւորելի է Դրօշակի խմբագրութիւնը որ աշխատած է ֆրանսերէն այսպիսի գիրք մը հրատարակել, որմէ կրնան տեղեկանալ եւրոպացիները թէ Հայերը կռտորուելու միայն ընդունակ քրիստոնեայ ժողովուրդ մը չեն, այլ այդ ժողովուրդը ընդունակ է նաև ոչնչէն զէնքեր դոյացնելով իր պաշտպանութեան համար կռուելու, թնդանօթներով և ռազմամթերքներով զինուած և Գերմանիայի աջակցութիւնը վայելող կայսրութեան մը զօրքերին դէմ, և յաղթելու։

Սոսնձելու համար այս գիրքը դիմել հրատարակչին այս հասցէով Rédaction du journal arménien « Dros chak ». Genève (Suisse)։

* * *

ARMENIAN POEMS rendered into english verse by Alice Stone Blaekwell For sale by Robert Chambers, Room 616, Ford Building. Boston Mass. (U. S. America). 1917։

(Իր հայանպաստ գրութիւններով և գործունէութեամբ ծանօթ ամերիկացի դրագիտուհին, Օրիորդ Պլաքուէլ, անգլիերէնի թարգմանած է մի շարք հայերէն բանաստեղծութիւններ, հայ ոգին և վիճակը ծանօթացնելու համար անգլիախօս ժողովուրդներուն կամ անգլիագէտներուն։ Թարգմանուած է անոր մէջ նաև Եղիշէի վարդանանց պատմութիւնը «Տիկնայք փափկասունք Հայոց աշխարհին ի հասուածը, կան նաև Հայ գրողներէ մասին կենսագրական կարճ տեղեկութիւններ։

Գիրքը որ կը բաղկանայ 296 երեսէ և 12 երես յառաջաբանէ մը, տպագրուած է ընաիր Թղթի վրայ և կազմուած է գեղեցիկ կողքով։ կարժէ նուիրել անգլիագէտ Եւրոպացիներին)։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՔ

Լանսէյ. 6. Ֆ. — 8 ֆր. և 75 սանտիմի մանաւանդ որ փոստը եթէ մինչև ներկայ յունվար ամսի վերջը վճարման չներկայացուի, պայմանաժամը անցած լինելով անվճարելի կը դառնայ (périmé)։ Ուստի կամ պէտք է ես այստեղ գանձեմ այդ դրամը և ի հաշիւ ձեր պահեմ կամ պէտք է որ ձեզ վերադարձնեմ ձեր մանաւանդ որ փոստը որ դուք այստեղ յետ առնէք ձեր դրամը։ Փութացէք որոշել ինչպէս որ կուզէք։

ՏԱՐԱԳՈՒԱՐԴՆԵՐ

Ինչպէս ամէն լրագիրներ, Արմէնիան ալ կընդունի ծանուցումներ հրատարակելու համար. անոնք որ պէտք կունենան Արմէնիան միլոցովմէկի մը դիմում ընելու կամ մի բան յայտարարելու, պատրաստ ենք ընդունիլ իրենց ծանուցումներ, ըստ լրագրական սովորութեան։ Ծանուցումներուն դիները նշանակուած են Արմէնիայի ճակատը, տառի վրայ հաշուելով. 1 երկաթագրի (գլխագրի) համար 2 սանտիմ և 1 բոլորգրի համար 1 սանտիմ։ 3 անգամ դրուելիք ծանուցումի դնին վրայ 0/0ին 10 զեղչ կը լինի. 10 և աւելի անգամներ դրուելիք ծանուցումի գնին վրայ 0/0ին 30 զեղչ։ Սակարկութիւն չընդունուիր։

ԿԸ ՓՆՏՈՒՒԻ

Մօրեղբայրս Սահակաղարցի Յարութիւն Բիւզանդացին որդին 1913ին ղրկած էր Ամերիկա իր քեռակալ Շահբազեանին փովիւնկթոնի մարիքը կը լինի հիմա 21.22. Երկուքին ալ հասցէն այժմ անծանօթ է ինձի։ Գիտցողներէն կը խնդրուի բարեհաճիլ ինձ իմացնել Ամերիկայի իմաստասիրարար իմացնել Ամերիկայի իմաստասիրութեան միջոցով։

Խորէն Մինասեան Անդրիկեան
Սահակաղարցի

ՄԻ ԷՐԿԱ

ՀԱՅ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆ

12, rue Espérandieu MARSEILLE

Ձափու վրայ ամէն կարգի զգեստներ, նուրբ, տոկուն եւ մատչելի գիներով։

Յաճախորդներին գոհացում տուած լինելու համար, դերձակատունը կատանձնէ նաեւ ամէն կարգի կեղտաքանութեան (dégraissage), ներկի (teinture) գործեր, հետեւելով ամերիկեան դրութեան, աժան գիներով եւ խնամուած աշխատութեամբ։

Փորձեցէ՛ք եւ գոհ պիտի մնաք։

Պետականատէր Ա. Ր ՇԱՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ԾԱԽՈՒԻ ԳԻՐՔԵՐ

Արմենիա խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին, ի մէջ այլոց, և հետեւեալ գիրքերը, որոնց արժէքները նշանակուած են իրենց առջև։

Մարսէյլէն դուրս ղրկելու հանապարհածախքը գնողին վրայ է. ուստի հայրենի դիւրութեան համար կը նշանակենք թէ Մարսէյլի մէջ ծախուելու գիները և թէ փոստով ուրիշ քաղաք ղրկուելու գիները։ (Այս վերլիններս փակագծի մէջ դրուած են։) Արժէքը կանխիկ չստացուած գիրք չղրկուիր։ Արձանագրուած (recommandé-registered) ծրարով ստանալու դիզողները պէտք է 25 սանտիմ աւելի ղրկեն իւրաքանչիւր ծրարի համար որ 2 ֆրանքէն աւելի պէտք չէ կրնէ։

—

Հայ մամուլը 15 տարուան մէջ (1894-1908)։ Աշխատասիրեց Հ. Մ. Պօտուրեան (Հայ թերթերէ չատերի խմբագիրներուն յօդուածագիրներուն պատկերները դրուած են սոյն գրքի մէջ։ 1,25 (1,50)։

Բակուրան. կիպրոս կղզի (Պ. Պ. խարհագրական և պատմական տեղեկութիւն։ Ր. Հայ գաղթականութիւն։) 1 ֆր. 25 (1. 35)։

Ս. ՋՈՊԱՆԵԱՆԻ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ԹԻՒՐՔԱՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՎՐԱՑ

Տ. Արշակ Ջոպանեանի Ֆրանսերէն բանախօսութիւնը որ ըրած է Փարիզի մէջ Ֆրանսացիներու ընտիր բազմութեան մը առջև 1915 մայիս 25ին և որ Ֆրանսական հրատարակչական ընկերութեան մը կողմէն հրատարակուելով առանձին տետրակով մը և L'Arménie sous le joug turc վերնագրով, արժանացած է այժմ Ֆրանսական տպագրութեան, չատեր հետաքրքրուելով մեզի նիդրած լինելով, ծանր համար բերել տուած են անկէ։ կարելի է սասնալ Արմէնիայի խմբագրութեան գրասենեակէն հատը 30 սանտիմ. իսկ Մարսէյլէն դուրս ղրկուելու համար փոստի ծախքով մէկտեղ 35 սանտիմ։

կարժէ Ֆրանսացիներու և Ֆրանսահայ եւրոպացիներու մէջ տարածել այս տետրակը որ ամփոփ և գրաւիչ ոճով կը ներկայացնէ Հայ ազգի անցեալն ու ներկան, անոր տառապանքները, յոյսերն ու արժանիքները։

* * *

Ր. ՓՈՐԹՈՒԴԱԼԵԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

	Ֆր. սնդ.
Ա. Հայ պիւցազուհի մը Բ. տպագր.	,40
Բ. — Է. (Սպառած)	
Ը. Թիւրքիոյ Հայերն եւ իրենց պրացիներ (Դրեց Մ. Աբեղեան)	,50
Թ. «Արմենիա»ի յուշարար (Ա. տարի)	1,40
Ժ. Վրէժ	,20
ԺԱ. Թամաս Բացարիս	,20
ԺԲ. Նժոյշներ Մ. Փորթուգալեանի գրած ստանալուորճերէն	,15
Ժ. Մը պուլկար հայրենասէր (Պուլկարիոյ ցեղափոխութեան ծագմանպատմութիւնը)	1,40
ԺԴ Մը՝ գաղրիք	,20

Մարսէյլէն դուրս ղրկելու փոստի ծախքը կը վճարուի հրատարակողէն։

ՏՆՕՐԷՆ — ԹՈՒՐԳԻ
Մ. ՓՈՐԹՈՒԴԱԼԵԱՆ
Մ. ԱՐՄԷՆ
Հայերէն Տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Le Gérant : François CARRIERE.
Marseille. — Imprimerie du Midi